

Olsztyn, 2 lutego 2024 r.

WOPN.611.1.2024.KP

**Regionalny Dyrektor
Lasów Państwowych
w Białymstoku**

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie, działając na podstawie art. 54 ust. 1, art. 57 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o *udostępnianiu informacji i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 ze zm.), w odpowiedzi na pismo Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku znak: ZS.6004.16.2021 z 5 stycznia 2024 r., po zapoznaniu się z projektem Planu Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Czerwony Dwór na lata 2024-2033 wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, przedkłada następującą opinię.

1. Zgodnie z zapisami tabeli nr 32 pn. „*Przewidywany wpływ planowanych działań na ptaki stanowiące przedmiot ochrony w obszarze PLB280006 Puszcza Borecka*” zawartymi na str. 125-132 w Prognozie oddziaływania na środowisko (dalej Prognoza) przewiduje się znaczący wpływ prac gospodarczych na siedliska ww. przedmiotów ochrony. W przypadku muchotłówki białoszyjej stwierdzono, że łączna powierzchnia drzewostanów zredukowanych (objętych rębnią) wyniesie 35,76 ha co stanowi 10,9% drzewostanów „siedliskowych”. Podobnie sytuacja kształtuje się w przypadku muchotłówki małej, drzewostany siedliskowe objęte rębnią złożoną to 107,24 ha, co stanowi 12,5% utraty siedlisk. Poważniejszą sytuację możemy zauważyć szczególnie w przypadku 2 gatunków dzięciołów, tj. trójpalczastego i białogrzbietego. W przypadku tego pierwszego powierzchnia zredukowana objęta rębnią wyniesie 134,75 ha, co stanowi 20,1% utraty siedlisk. Zredukowane zostaną również siedliska dzięcioła białogrzbietego na poziomie 15,8%, rębnią zostanie objętych 67,34 ha. Tut. organ jest w posiadaniu pisma OTOP z 23 sierpnia 2010 r. , skierowanego do RDLP Białystok oraz RDOŚ w Olsztynie (do wiadomości: GDOŚ, Nadleśnictwo Borki, Nadleśnictwo Czerwony Dwór), w którym jednoznacznie stwierdzono, że populacja dzięcioła białogrzbietego przez 6 lat (od 2004 do 2010 r.) zmniejszyła się o 50%, a dzięcioł trójpalczasty jest na granicy wymarcia.

W Prognozie nie opisano dokładnie metodyki, którą posłużono się do wyliczenia ww. zależności. Nie zmienia to jednak faktu, że mamy do czynienia z utratą siedlisk przedmiotów ochrony w prognozowanym przedziale od 10,9% do 20,1 %, co zdaniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie

stanowi wartości na tyle wysokie, że może doprowadzić do negatywnego oddziaływania na ww. przedmioty ochrony. Należy również zaznaczyć, że powyższe procenty utraty siedlisk dotyczą wyłącznie terenu Nadleśnictwa Czerwony Dwór, natomiast powyższe gatunki notowane są w całej Puszczy Boreckiej, w tym również w rezerwacie przyrody „Borki”. W ocenie tut. organu analizę wpływu cięć rębnych na ww. siedliska i gatunki ptaków należałoby rozszerzyć o obszar całej Puszczy Boreckiej, dokonując oceny oddziaływania skumulowanego, uwzględniającej również zabiegi gospodarcze na pozostałym jej obszarze. Informacje o występujących gatunkach i ich siedliskach zawarte są w zatwierdzonym już PUL dla Nadleśnictwa Borki.

Awifaunę Puszczy Boreckiej wyróżnia obecność muchołówki białoszyjej, która w Polsce północno-wschodniej ma tutaj drugie największe lęgowisko. Na Warmii i Mazurach pozostało zaledwie kilka jej reliktowych populacji, ale żadne z nich nie jest tak liczne. Również licznie występuje tu muchołówka mała, w regionie porównywalną liczebność osiąga w Lasach Iławskich (Sulej A. 2010. Puszcza Borecka. W: Wilk T. Jujka M., Krogulec J., Chylarecki P. (red.). Ostoje ptaków o znaczeniu międzynarodowym w Polsce, ss. 176–178. OTOP, Marki; Wilk T., Jujka M., Krogulec J., Chylarecki P. (red.). 2010. Ostoje ptaków o znaczeniu międzynarodowym w Polsce. OTOP, Marki).

Muchołówka białoszyja gniazduje głównie w bardzo starych liściastych lasach, w których jest dużo dziuplastych drzew. Są to przede wszystkim cieniste lasy grądowe, w mniejszym stopniu stare łęgi i olsy oraz buczyny. Najważniejszym elementem dogodnego siedliska jest duża liczba naturalnych dziupli, w zagęszczeniu co najmniej kilka na 1 ha. W grądach Puszczy Białowieskiej najczęściej wykorzystuje dziuple w grabach. W drzewach tego gatunku stwierdzono ponad 80% gniazd. W Polsce następuje regres liczebności gatunku na terenie najliczniejszego miejsca lęgowego, tj. w Puszczy Białowieskiej, ale także na innych obszarach. Na Śląsku, na części licznych stanowisk, zaobserwowano znaczny spadek liczebności w wyniku wycinania starych drzewostanów. Zagrożeniem dla gatunku jest utrata siedlisk w wyniku nadmiernej eksploatacji starszych drzewostanów liściastych i ograniczania powierzchni starodrzewu oraz utrata siedlisk wynikająca z eliminacji z lasu martwego drewna i obumierających drzew. Jedną z propozycji zarządzania populacją muchołówki białoszyjej jest podjęcie ochrony zachowawczej jak największej powierzchni starych drzewostanów liściastych oraz zmierzanie do utrzymania odpowiedniej liczby starych drzew w lasach gospodarczych. (Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny Ptaki część II, str. 345-346).

W lasach gospodarczych niżej Polski wykazano, że liczebność muchołówki małej rośnie z wiekiem drzewostanu i jest najwyższa w lasach najstarszych (Neubauer et al. 2015b). Podwyższenie wieku rębności w lasach gospodarczych sprzyja występowaniu tego gatunku. Muchołówka mała unika luk w drzewostanach (Fuller 2000) i preferuje lasy o wysokim zwarcu (Mitrus et al. 2006, Neubauer et al. 2015b), silnie zacienione, co pozwala wnioskować, że prześwietlanie drzewostanów w ramach prowadzonych zabiegów gospodarczych może powodować wycofywanie się gatunku. Pozostawianie jak największej liczby martwych, zamierających lub uszkodzonych drzew, w tym stojących złomów, jest również czynnikiem sprzyjającym występowaniu muchołówki małej, ponieważ zakłada ona w takich miejscach gniazda (Mitrus, Soćko 2004). Obecność leżących i stojących martwych drzew była pozytywnie skorelowana z obecnością i liczebnością gatunku w Austrii (Wichmann i Frank 2007), na Litwie (Brazaitis 2011), a także w polskiej części Karpat

(Wilk 2016). Przetrawanie licznej populacji muchołówki małej zależy w znacznym stopniu od zachowania sprzyjających siedlisk jest więc bezpośrednio związane z charakterem i intensywnością prowadzonej gospodarki leśnej (G. Neubauer, A. Sikora, Ocena zagęszczenia i liczebności muchołówki małej *Ficedula parva* w lasach trójmiejskich z wykorzystaniem powtarzalnych nasłuchów z punktów, 2016, str. 182).

W ocenie tutejszego organu należy zatem powtórnie przeanalizować i ocenić wpływ prac gospodarczych na przedmioty ochrony Obszaru Natura 2000 Puszcza Borecka PLB280006, tj. muchołówka białoszyja, muchołówka mała, dzięcioł trójpalczasty, widłoząb zielony oraz dzięcioł biało-grzbiety oraz wypracowanie dodatkowych rozwiązań mających na celu skuteczniejszą ich ochronę, np. poprzez zmniejszenie intensywności i rodzaju cięć rębnych. Ww. ocena powinna odnosić się do możliwości zachowania gatunków we właściwym stanie ochrony wraz z uwzględnieniem przekształcenia siedlisk na skutek prowadzonych prac gospodarczych. Należy także wyjaśnić jak rozkłada się wyliczony procent utraty siedlisk dla ww. gatunków w odniesieniu do ich pozostałych stwierdzonych rzeczywiście w terenie rewirów. Informacja taka powinna wskazać jaki jest przewidywany stopień utraty pojedynczych stanowisk. Może bowiem okazać się (nie wynika to z analizy), że utrata siedlisk mieści się w przedziale od 10,9% do 20,1 %, natomiast utrata rewirów (miejsc występowania) jest znacznie większa.

2. Na str. 95 Prognozy tab. 19 pn. *„Wpływ działań na chronione gatunki zwierząt występujące pospolicie na całym obszarze nadleśnictwa”* w uwagach i wnioskach do planu zaznaczono, że w celu ochrony płazów i gadów należy pozostawiać ekotony. Nie określono jednak ich szerokości oraz nie wyjaśniono czy dotyczy to wszystkich zbiorników i cieków wodnych. Podobnie na str. 95 ww. Prognozy w przypadku konieczności ochrony gatunków ptaków leśnych zaznaczono m.in., że należy zachować fragmenty starych drzewostanów. Nie określono jednak powierzchni tych drzewostanów oraz nie wskazano ich lokalizacji, składu gatunkowego itp.

Wnoszę o doprecyzowanie, zgodnie z powyższymi spostrzeżeniami, zapisów dotyczących ochrony gatunków stwierdzonych na terenie Nadleśnictwa Czerwony Dwór.

3. Na str. 91 Prognozy zaznaczono, iż *„Nie można jednak wykluczyć, że pojedyncze stanowiska mogą zostać uszkodzone podczas realizacji działań, co jednak nie będzie mieć znaczącego wpływu na stan populacji. Stosując zasadę przezorności należy dążyć do minimalizacji niekorzystnego oddziaływania. Dlatego istotne są termin i warunki ich wykonywania (okres zimowy, pokrywa śnieżna) redukujące potencjalne negatywne skutki. Do minimalizacji niekorzystnego oddziaływania niezbędna jest przede wszystkim wiedza o lokalizacji stanowisk chronionych gatunków roślin i grzybów.”* Powyższe wnioski o braku wpływu na populację mogą być bezzasadne w przypadku np. wycinki drzew z bardzo rzadkim gatunkiem mchu, który został nielicznie stwierdzony. Usunięcie wówczas nawet pojedynczych drzew ze stanowiskami gatunków chronionych może przyczynić się do znacznego uszczuplenia lub zniszczenia ich siedlisk.

Wnoszę o przeprowadzenie bardziej szczegółowej analizy oceny wpływu gospodarki leśnej na chronione gatunki roślin i grzybów.

4. Na str. 82 i 86 Prognozy tab. 17 pn. *„Przewidywany wpływ planowanych czynności gospodarczych na chronione gatunki roślin i grzybów”* w przypadku np. jeżolisty zwyczajnego i miechery spłaszczonej stwierdzono, iż *„Zagrożeniem jest usuwanie zasiedlonych drzew oraz prześwietlenie stanowisk. Stanowiska powinny być*

chronione poprzez zabezpieczenie odpowiednio dużych fragmentów powierzchni leśnych, które gwarantowałyby zachowanie specyficznego fitoklimatu niezbędnego dla egzystencji tego gatunku” oraz „Gatunek rosnący na ocienionych pniach drzew liściastych i skałach głównie wapiennych. Podczas prowadzenia zabiegów, pozostawić jako drzewa ekologiczne, zasiedlone drzewa”. W powyższych przykładach nie określono promienia buforu, który zabezpieczałby ww. stanowiska przed zmianą warunków świetlnych i wilgotnościowych. Ustalono go jedynie dla granicznika płucnika i puchlinki ząbkowatej (tab. 17, str. 79-80 Prognozy). Ponadto w dniu 20 lipca 2023 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie przekazał do wykorzystania służbowego Nadleśnictwa Czerwony Dwór wnioski Fundacji Dziedzictwo Przyrodnicze (kierowane do RDOŚ w Olsztynie) o utworzenie stref ochrony ostoi i stanowisk granicznika płucnika oraz puchlinki ząbkowatej. Nadleśnictwo Czerwony Dwór pismem z dnia 5 grudnia 2023 r. potwierdziło występowanie w terenie stanowisk granicznika płucnika w oddziałach: 204f, 213a, 227f, 205d, 245c, 231c, 243b, 243j, 231c, 244f oraz puchlinki ząbkowatej w oddziałach: 204m, 213a, 205d, 231d, 244b, 212b. Tymczasem w oddziałach o największym nagromadzeniu gatunków strefowych zaproponowano cięcia rębne np.: 203j – rębnia IVd – 30% (3,77 ha); 203h – rębnia IVd – 30% (2,38 ha); 205c – rębnia IVd – 20% (3,69 ha); 206d – rębnia III bu – 80% (5,03 ha); 211d – rębnia IIIb – 50% (2,97 ha); 213a – rębnia IVd – 50% (19,01 ha); 227f – rębnia IIIb – 50% (3,96 ha); 244d – rębnia III bu – 85% (7,52 ha); 244f – rębnia IIIb – 30% (5,94 ha); 245d – rębnia III bu – 85% (3,99 ha) bez analizy wpływu na populacje np. puchlinki i granicznika, których stanowiska i ostoje znajdują się w strefie cięć rębnych bądź w bliskiej odległości od zaplanowanych rębni (efekt krawędziowy). Powyższe może zatem doprowadzić do negatywnego wpływu na ww. gatunki i ich siedliska.

Wnoszę o ustalenie buforu o promieniu min. 50 m w przypadku ochrony rzadkich i chronionych gatunków mchów nie objętych ochroną strefową.

5. Wnoszę o doprecyzowanie zapisów zawartych na str. 36 Programu Ochrony Przyrody (dalej POP) w kontekście skutecznej ochrony stwierdzonych roślin i grzybów. Na powyższej stronie stwierdzono m.in., że *„W poniższej tabeli zestawiono gatunki roślin i grzybów (w tym zlichenizowanych) podlegające ochronie, występujące lub mogące występować na gruntach nadleśnictwa. Tylko część stanowisk posiada potwierdzoną lokalizację, natomiast pozostałe według dostępnych danych (wyniki inwentaryzacji, literatura), mogą występować na przedmiotowym obszarze. Stanowiska gatunków chronionych, dla których znamy lokalizację, są zapisane w bazie SILP w bloku „osobliwości przyrodnicze”. Do osobliwości przyrodniczych w bazie taksacyjnej, ze względu na powszechność występowania, nie wprowadzono pospolitych, a częściowo chronionych gatunków budujących warstwę mszystą w borach, borach mieszanych i zniekształconych lasach, tj.: gajnik lśniący *Hylocomium splendens*, płonnik pospolity *Polytrichum commune* i rokietnik pospolity *Pleurozium schreberi*.”* Powyższy tekst nie wyjaśnia w żaden sposób jaką część lokalizacji stanowisk potwierdzono, a jaką odrzucono i z jakich powodów tego dokonano. Poza tym zdaniem tut. organu, z uwagi na możliwość zniszczenia siedlisk i okazów należy do bazy taksacyjnej dołączyć również gatunki podlegające ochronie częściowej pomimo ich dużego nagromadzenia. Ponadto istnieje rozbieżność dotycząca tab. 7, str. 36 POP pn. *„Chronione gatunki roślin i grzybów potencjalnie występujące na obszarze nadleśnictwa”*. Na tej samej stronie mowa jest w pierwszej kolejności, że w ww. tabeli znajdują się gatunki występujące lub mogące występować. Sama nazwa tabeli dotyczy jednak wyłącznie gatunków potencjalnie występujących. Nie można zatem wywnioskować, które z wymienionych w tabeli

gatunków stwierdzono rzeczywiście, a które podejrzewa się o występowanie na terenie Nadleśnictwa Czerwony Dwór.

Na str. 132 POP w rozdziale ochrona gatunkowa roślin wskazano zbyt ogólne zalecenia ochronne np. utrzymanie dostępu światła do dna lasu. Nie wyjaśniono jednak w jaki sposób i gdzie będzie to realizowane. Podobna sytuacja zauważalna jest na str. 133 POP, gdzie w przypadku roślin stwierdzono m.in., iż należy chronić gatunki przed zniszczeniem podczas prac leśnych czy utrzymywać poziom uwilgotnienia. Nie wyjaśniono jednak w jaki sposób należy tego dokonać. Analogicznie na str. 135 POP w przypadku pachnicy dębowej umieszczono zapis o zapewnieniu stałej obecności drzew zamierających i martwych. Nie podano jednak liczby drzew np. na 1 ha, które należałoby zachować. Jednocześnie zaznaczam, że zgodnie z obowiązującą wiedzą pachnica dębowa nie zasiedla drzew obumarłych. Pozostawienie ich w przypadku ochrony ww. gatunku nie będzie miało większego znaczenia dla jej ochrony. Tut. organ nie wnioskuję jednak o wykreśleniu zapisu dotyczącego drzew martwych, ponieważ ich pozostawienie przyczyni się do skutecznej ochrony innych chronionych gatunków roślin, grzybów i zwierząt.

6. Odnosząc się do przedmiotu ochrony obszaru Natura 2000 Ostoja Borecka – mopka zachodniego, należy uznać, że zapisy wskazane w POP są niewystarczające do utrzymania właściwego stanu ochrony tego gatunku. Zgodnie z załącznikiem nr 3 POP „Wykaz stanowisk chronionych zwierząt w Nadleśnictwie Czerwony Dwór” zamieszczonym na str. 175-176, gatunek ten wskazano jedynie w 4 lokalizacjach (01-07-1-03-84-g-00, 01-07-1-06-154-f-00, 01-07-1-06-177-g-00, 01-07-1-07-267-a-00, obręb Czerwony Dwór). Tylko dla tych lokalizacji wskazano podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony, tj. *zachowanie optymalnych warunków siedliskowych gatunku*. Jako potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony mopka wskazano tylko *usuwanie drzew dziuplastych*. Dodano także stwierdzenie, że *zrównowazona gospodarka leśna prowadzona na podstawie planu urządzenia lasu nie stanowi zagrożenia*. Jako zalecenie dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony wskazano że „w drzewostanach należy pozostawiać część obumierających, dziuplastych drzew – zwłaszcza tych, które posiadają odstającą korę”. Nie określono jednakże jaką „część” tych drzew należy pozostawić. Jak podaje literatura (Iwona Gottfried I., Grzegorz Błachowski G., Fuszara E., Tomasz Gottfried T., Olszewski A., Błażej Wojtowicz B., Węgiel A. Mopek zachodni *Barbastella barbastellus*. Biologia i ochrona gatunku. Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, 2023) mopek jest gatunkiem silnie związanym z terenami leśnymi, który poluje oraz wybiera kryjówki letnie (w tym schronienia kolonii rozrodczych) najczęściej w lasach. Najlepsze warunki bytowania mopki znajdują w starych lasach liściastych lub mieszanych o charakterze naturalnym. Drzewostany o zróżnicowanej strukturze przestrzennej stanowią miejsca żerowania, zaś obecność martwych drzew stojących zapewnia nietoperzom odpowiednie schronienia. Kolonie rozrodcze zajmują na czas rozrodu szczeliny pod odstającymi płacami kory drzew, w spękaniach pni lub ich rozwidleniach. Najczęściej lokalizowano schronienia mopków w drzewach o pierśnicy 40 cm lub grubszych – głównie w dębach, bukach i świerkach (Hermanns i in., 2003; Hillen i in., 2010; Russo i in., 2020; Rachwald i in., 2022). Mopki chętnie kryły się w szczelinach w pniach czy w przestrzeniach za odstającymi płacami kory. Najczęściej kryjówki tych nietoperzy były lokalizowane w drzewach martwych, które najprawdopodobniej zapewniają więcej tego typu schronień (Russo i in., 2020). Mopek uważany jest

za gatunek płochliwy i często zmieniający swoje schronienia. Samice zmieniają stanowiska kolonii rozrodczych w lasach średnio co dwa dni, a nawet codziennie (Kerth i Melber, 2009; Hillen i in., 2010; Russo i in., 2020). W ciągu jednego sezonu kolonia wykorzystuje przynajmniej kilkanaście różnych schronień (Hillen i in., 2010; Gottfried i in. 2016; Russo i in., 2020). Częsta zmiana schronień ma na celu zapamiętanie i utrzymanie sieci dostępnych kryjówek w areale oraz zmniejszenie obciążenia pasożytami (Russo i in., 2020). Odległości między schronieniami wykorzystywanymi w sezonie rozrodczym wahają się od kilku metrów (sąsiednie drzewo) do maksymalnie 2000 m (Russo i in., 2005; Hillen i in., 2010). Pomimo, że preferowane przez gatunek ukrycia w drzewach należy zaliczyć do krótkotrwałych, to samice mopka powracają do znanych, sprawdzonych kryjówek z roku na rok, jeśli te przetrwają okres zimy (Russo i in., 2004; Hillen i in., 2009; Barros, 2023). Dostępność naturalnych schronień jest kluczowa dla zapewnienia warunków bytowania mopkom. Ponad 80% kolonii rozrodczych tego gatunku w Europie została znaleziona w drzewach (Apoznański i in. 2021). Najwięcej tego typu kryjówek powstaje w stojących martwych drzewach (Russo i in., 2004; 2015; Carr i in., 2018). Dlatego istotne jest zapewnienie odpowiedniego udziału takich drzew na obszarach występowania mopków, aby umożliwić im znalezienie wystarczającej liczby dogodnych schronień (Russo i in., 2016, 2020; Tillon i in., 2018). Ze względu na to, że mopki często przemieszczają się między schronieniami (Russo i in., 2005; Carr i in., 2018) oraz niską trwałość preferowanych przez nie kryjówek (duże ryzyko odpadnięcia zajmowanego przez nie płatu kory) (Hillen i in., 2010; Russo i in., 2017), nietoperze te potrzebują większej liczby drzew zapewniających im schronienia. Najlepiej, gdy są to grupy martwych drzew zlokalizowane w odległości do kilkuset metrów od siebie (Russo i in., 2005; 2016; Gottfried i in., 2015). Problem z dostępnością odpowiednich kryjówek dotyczy przede wszystkim lasów gospodarczych (Russo i in., 2010; Carr i in., 2020), których użytkowanie ogranicza lub eliminuje naturalne procesy zamierania drzew. Działania ochronne powinny być tam ukierunkowane na pozostawianie martwych drzew (Russo i in., 2020), sprzyjanie powstawaniu nowych (najlepiej w grupach) oraz na zapewnienie ich ciągłego powstawania w przyszłości (Russo i in., 2010; Carr i in., 2018). Dla mopków ważna jest stała dostępność dojrzałych drzewostanów (które powinny stanowić możliwie duży udział). Planowanie długoterminowe powinno uwzględnić zastępowalność starych drzewostanów podlegających użytkowaniu rębniemu. Wszędzie, gdzie jest to uzasadnione, należy planować rębnie złożone z długim okresem odnowienia. Natomiast tam, gdzie większe uzasadnienie mają rębnie zupełne, należy stosować jak najmniejsze powierzchnie zrębów lub wprowadzać zręby gniazdowe. Ze środowisk, których gatunek ten unika podczas polowania, właściwie można wskazać jedynie otwarty teren, w tym wysoko nad powierzchnią pokrywy roślinnej oraz wewnątrz zwartych koron drzew czy krzewów (Iwona Gottfried I., Grzegorz Błachowski G., Fuszara E., Tomasz Gottfried T., Olszewski A., Błażej Wojtowicz B., Węgiel A. Mopek zachodni *Barbastella barbastellus*. Biologia i ochrona gatunku. Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, 2023). Dogodne warunki do żerowania zapewniają temu nietoperzowi także luki w drzewostanie powstające w wyniku różnych zjawisk o charakterze kłęskowym, takich jak huragany czy żery owadów (Kortmann i in., 2018; Rachwald i in., 2022). Porównanie z innymi gatunkami związanymi ze środowiskiem leśnym wskazuje, że tego rodzaju luki w drzewostanie są dla mopków bardzo ważne (Hillen i in., 2011). Nie mogą być to natomiast wielkopowierzchniowe luki i znajdować się w miejscu rozrodu tych zwierząt.

Wobec powyższego pozostawianie obumierających drzew, z dziuplami i odstającą korą jest zatem kluczowe dla utrzymania stabilnej populacji mopka

i właściwego stanu ochrony tego gatunku. Takich drzew powinno być jak najwięcej i to na terenie całego kompleksu leśnego Puszczy Boreckiej. Drzewa takie powinny być także pozostawiane w większej liczbie na danej powierzchni leśnej aby zwierzęta te miały możliwość zmiany miejsca rozrodu.

Zgodnie z dostępną literaturą mopek zachodni zaliczany jest do migrantów krótkodystansowych oraz do gatunków osiadłych, którego zimowe kryjówki znajdują się najczęściej w odległości od kilku do kilkunastu kilometrów od letnich (Roer, 1995; Steffens i in., 2004; Russo i in., 2020). Z uwagi na stwierdzone zimowanie tego gatunku w piwnicach na terenie Nadleśnictwa Czerwony Dwór oraz obszarach przyległych do kompleksu leśnego oraz potwierdzenie jego rozrodu w odłowach należy uznać, że na terenie Puszczy Boreckiej oraz Lasów Skaliskich jest on gatunkiem osiadłym. Zalecenia dotyczące unikania zagrożeń przy realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami dla mopka zachodniego powinny obejmować cały obszar Nadleśnictwa Czerwony Dwór.

W rozdziale 8.1.8 Ochrona roślin i zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej i Załącznika I Dyrektywy Ptasiej na str. 137 zapisano, że *w stosunku do mopka zaleca się:*

- *należy dążyć do złożonej struktury wiekowej starych drzewostanów lub utrzymania takowej. Pozostawianie lukowatych przestrzeni w drzewostanach,*
- *pozostawianie drzew o spękanych, rozwidlonych pniach, z odstającymi płatami kory, mogącymi służyć jako schronienie dla nietoperzy.*

Zapis dotyczący dążenia do złożonej struktury wiekowej jest słuszny, gdyż zgodnie z literaturą najlepsze warunki zapewniają mopkom lasy o zróżnicowanej strukturze przestrzennej (pionowej i poziomej), gdzie współwystępują drzewa w różnych fazach rozwojowych. W takich drzewostanach obok sędziwych okazów oraz drzew zamierających i martwych występują płaty odnowienia naturalnego (w lukach po obumarłych drzewach) oraz drzewa we wszystkich fazach rozwojowych (Russo i in., 2010, 2016; Gottwald i in., 2017). Zróżnicowana wysokość drzew powoduje, że drzewostan taki nie tworzy wyraźnej warstwy koron, lecz mozaikę mikrośrodków, gdzie obok fragmentów silnie zagęszczonych występują luźne przestrzenie. Zapewnia to nietoperzom jednocześnie miejsca do dogodnego żerowania wewnątrz drzewostanu (Rydell i in., 1996; Sierró i Arlettaz, 1997), osłonę przed drapieżnikami (Jones i Rydell, 1994; Russo i in. 2007) oraz obecność pokarmu (Andreas i in., 2012; Müller i in., 2012). Dodatkowo zróżnicowane warunki mikroklimatyczne panujące we wnętrzu takiego lasu oraz duży udział drzew i krzewów liściastych (na których zwykle żerują gąsienice motyli nocnych) w warstwie podszytu sprzyjają obfitości bazy żerowej (Müller i in., 2012; Zeale i in., 2012; Barataud, 2005; Carr i in., 2020). Ujednolicenie struktury lasu oraz zmniejszenie powierzchni drzewostanów dojrzałych i starszych powoduje, że mopki nie mają dostępu do wystarczającej liczby kryjówek. Ponieważ w większości lasów w Polsce – podobnie jak w Europie – prowadzona jest gospodarka leśna, sposób gospodarowania lasami odgrywa kluczową rolę w ochronie mopka. Badania pokazują, że mopki preferują kryjówki w drzewach starych, najczęściej ponad 100-letnich (Hermanns i in., 2003; Hillen i in., 2010; Russo i in., 2020; Rachwald i in., 2022). Obniżanie wieku rębności drzew i zanikanie starodrzewów jest więc obecnie podawane jako jedno z najważniejszych zagrożeń dla mopka (Russo i in., 2020; IUCN 2022-1). Takie działania mogą prowadzić do znacznego zmniejszenia liczby dostępnych kryjówek i zmniejszenia tempa powstawania nowych. Większość lasów ma charakter gospodarczy, dlatego niewielki jest udział starych drzewostanów czy kęp drzew pozostawianych bez ingerencji do naturalnego rozpadu. Najczęściej

negatywny wpływ gospodarki leśnej nie jest rekompensowany. Zwykle nie są podejmowane działania mające na celu odtworzenie lub zastąpienie utraconych schronień naturalnych. Ponadto, gdy drewno pozyskiwane jest w okresie rozrodu, może to prowadzić do przypadkowego zniszczenia schronienia kolonii rozrodczej, a w skrajnych przypadkach nawet do śmierci samic i młodych w kolonii. Negatywnie na mopki wpływa także utrudniony dostęp do żerowisk. Każdej nocy nietoperze przemieszczają się z kryjówek dziennych na żerowiska, unikając przy tym miejsc nieosłoniętej i otwartej przestrzeni. Swoje kryjówki opuszczają dość wcześnie, niekiedy już kilka minut po zachodzie słońca (Hillen i in., 2011; Russo i in. 2017), ale początkowo przez jakiś czas polują we wnętrzu lasu, w którym spędziły dzień, a po opuszczeniu go przemieszczają się zwykle wzdłuż krawędzi zadrzewień, szpalerów drzew, żywopłotów i tym podobnych elementów krajobrazu, które stanowią zarówno znajome szlaki komunikacyjne, jak i osłonę przed drapieżnikami (Zeale i in., 2012). Usunięcie tego rodzaju liniowych elementów krajobrazu lub ich fragmentów albo uczynienie ich bezużytecznymi dla nietoperzy przez wprowadzenie sztucznego oświetlenia (Voight i in., 2021) może spowodować, że dotychczas wykorzystywane żerowiska staną się dla mopek niedostępne. Możliwe jest również, że jakieś zasobne żerowisko przestanie być przez mopki wykorzystywane, gdy odległość do niego od najbliższych kryjówek stanie się zbyt duża. Jeśli w jakimś miejscu znikną dostępne kryjówki (z powodu wycięcia drzew lub ich naturalnego zniszczenia), może się okazać, że docieranie do wykorzystywanych wcześniej miejsc żerowania z nowych kryjówek będzie nietoperzom zajmować zbyt dużo czasu i generować zbyt wysokie koszty energetyczne, co ostatecznie spowoduje opuszczenie potencjalnie dogodnego żerowiska.

Odnosząc się do prowadzonego przez Nadleśnictwo Czerwony Dwór projektu polegającego na adaptacji piwnic jako miejsc zimowania nietoperzy na terenie Nadleśnictwa Czerwony Dwór wskazane jest, aby wszelkie znane lokalizacje miejsc hibernacji nietoperzy wykluczyć z prowadzenia prac gospodarczych a przynajmniej maksymalnie je ograniczyć, bezwzględnie nie dopuszczając do wycinki wszystkich dojrzałych drzew w odległości minimum 100 m od tych obiektów. Jak podaje literatura nietoperze odwiedzają w porze godów kilka schronień, co zwiększa ich szanse na spotkanie odpowiednich partnerów (Rivers i in., 2005). Mopki znają wiele obiektów nadających się na zimowiska i prawdopodobnie również na gody. Znane zimowiska, a zarazem stanowiska godowe są więc miejscami kontaktu między osobnikami żyjącymi na co dzień w dużym rozproszeniu. W przypadku zimowisk ważne jest uwzględnianie zarówno samego stanowiska, jak i jego otoczenia. Dotyczy to zwłaszcza zachowania liniowych elementów struktury krajobrazu, umożliwiających nietoperzom bezpieczny dołot do stanowisk, zwłaszcza alei lub zadrzewień. Liniowe elementy krajobrazu nietoperze te wykorzystują w czasie przemieszczania się między kryjówkami a żerowiskami, podczas migracji, jak również mogą wzdłuż nich żerować (Limpens i Kapteyn, 1991; Verboom i in., 1999; Park, 2015). Zmiana zagospodarowania terenu wokół podziemi wykorzystywanych jako miejsca godów również może powodować, że nietoperze nie będą wykorzystywać tych obiektów. Dotyczy to przede wszystkim działań związanych z otaczającymi podziemi lasami lub zadrzewieniami. Nadmierne usuwanie drzew może prowadzić do odsłonięcia otoczenia schronień, zwłaszcza wlotów do podziemi. To z kolei może skutkować zwiększeniem presji drapieżników i unikaniem pojawiania się nietoperzy przy takim obiekcie. Również zbyt duży wzrost roślinności przy wejściach do podziemi, uniemożliwiający swobodny wlot nietoperzy do ich wnętrza może spowodować opuszczenie stanowiska. Nie powinno się zatem dopuszczać do odsłonięcia wlotów do podziemi, np. w wyniku usunięcia drzew. Aleje drzew

często są wykorzystywane przez mopki jako korytarze migracyjne. Prawdopodobnie wydaje się, że część osobników może czekać na potencjalnego partnera w kluczowych w danym regionie korytarzach migracyjnych. Należy zatem dążyć do pozostawiania wokół zimowisk niezmienionego układu drzewostanu oraz zachować możliwe trasy dolotu nie tworząc luk. Jednym z ważniejszych zagrożeń dla mopek w okresie godów jest zanik korytarzy migracyjnych, umożliwiających dotarcie do miejsc spotkań osobników, którymi są najczęściej obiekty podziemne (użytkowane również jako zimowiska). (Iwona Gottfried I., Grzegorz Błachowski G., Fuszara E., Tomasz Gottfried T., Olszewski A., Błażej Wojtowicz B., Węgiel A. Mopek zachodni *Barbastella barbastellus*. Biologia i ochrona gatunku. Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, 2023).

Pomimo wykazania w POP na str. 44, 13 gatunków nietoperzy oraz posiadania „Inwentaryzacji przyrodniczej mającej na celu uzupełnienie stanu wiedzy o nietoperzach występujących na terenie Nadleśnictwa Czerwony Dwór, ze szczególnym uwzględnieniem nocka łydkowłosego *Myotis dasycneme* oraz mopka *Barbastella barbastellus*” sporządzonej w 2015 roku na zlecenie Nadleśnictwa Czerwony Dwór nie odniesiono się do pozostałych gatunków nietoperzy. W ekspertyzie tej wskazano miejsca stwierdzenia kolonii rozrodczych nietoperzy, m.in. borowca wielkiego, gacka brunatnego oraz karlika większego. Część prac gospodarczych jak np. rębnia IIIA w wydzielaniu 01-07-1-03-113-o, rębnia IIIBU w wydzielaniu 01-07-2-10-90-c, rębnia IIIB w wydzielaniu 01-07-1-05-125-f, rębnia IIIA w wydzielaniu 01-07-1-03-82-l, rębnia IIIAU w wydzielaniu 01-07-1-05-173-b, rębnia IIIB w wydzielaniu 01-07-1-07-268-a, rębnia IIIB w wydzielaniu 01-07-1-02-123-h oraz rębnia IIIB w wydzielaniu 01-07-1-02-71-b zaplanowano w miejscach lub w bezpośrednim sąsiedztwie miejsc w których stwierdzono kolonie rozrodcze nietoperzy (w ambonach, schronieniach pochodzenia antropogenicznego lub drzewostanach). Powierzchnie te należałoby wyłączyć z gospodarki leśnej a przynajmniej ograniczyć jej zakres wyłączając najbliższe otoczenie miejsc, w których stwierdzono kolonie rozrodcze, pozostawiając niezmieniony układ i strukturę wiekową drzewostanów.

Odnosząc się do zaplanowanych prac gospodarczych na lata 2024-2033 wnoszę następujące uwagi:

- a) rębnia IIIB w wydzielaniu 01-07-1-07-268-a zaplanowana została w lokalizacji, w której zamontowane zostały skrzynki rozrodcze dla mopka oraz odłowiony został osobnik mopka,
- b) rębnia IIIA w wydzielaniu 01-07-1-06-183-h zaplanowana została w lokalizacji, w której zamontowane zostały skrzynki rozrodcze dla mopka.

Jak wskazano powyżej nietoperze te migrują na niewielkie odległości i żerują w najbliższej odległości od miejsc rozrodu, zatem z realizacji zaplanowanych prac należy wyłączyć lokalizacje znajdujące się bezpośrednio przy skrzynkach rozrodczych (minimum 100 m od znanych miejsc rozrodu w ww. lokalizacjach).

- c) pomimo wskazania na str. 282 POP zaleceń unikania zagrożeń dla wydzielania 01-07-1-06-177-g-00 w znacznej części tego wydzielania zaplanowano zabiegi dotyczące rębni IIIBU, pozostawiając jedynie fragment tego wydzielania jako objętego zaleceniami. W lokalizacji tej stwierdzono podczas odłowów ciężarne samice mopka wskazane w ekspertyzach: „Inwentaryzacja przyrodnicza mającej na celu uzupełnienie stanu wiedzy o nietoperzach występujących na terenie Nadleśnictwa Czerwony Dwór, ze szczególnym uwzględnieniem nocka łydkowłosego *Myotis dasycneme* oraz mopka *Barbastella barbastellus*” Zapart A. i in. (2015) oraz „Ekspertyza na potrzeby uzupełnienia stanu wiedzy dla przedmiotów ochrony na obszarze Natura 2000 Ostoja Borecka PLH280016

- mopek zachodni *Barbastella barbastellus*. Gdynia Bidziński K., Jankowska-Jarek M. (2021)”. Należy zatem ograniczyć prace związanych z wycinką starych drzew oraz zmianą struktury wiekowej drzewostanów w granicach całego wydzielenia 01-07-1-06-177-g-00” oraz w wydzielaniu sąsiednim (01-07-1-03-177-c).
- d) W wydzielaniu 01-07-1-05-217-b zgodnie z mapą cięć planowana jest rębnia IIIB, zaś w wydzielaniu 01-07-1-05-188-f rębnia IB. Prace te planowe są w bezpośredniej bliskości (ok. 60 m) od miejsca zamontowania skrzynek dla nietoperzy (01-07-1-05-188-g) oraz w odległości ok. 350 m od miejsca schwytania ciężarnej samicy mopka w 2015 roku, wskazanego w ww. ekspertyzie chiropterologicznej. Cały ten obszar ww. 2 wydzieleń należałoby wyłączyć z wycinki starych drzew oraz pozostawić biogrupy na granicy wydzieleń 01-07-1-05-188-g 01-07-1-05-188-f. Za zasadne należy również rozważenie zmiany rębni IB na rębnię IVD.
- e) Według wskazania na str. 282 POP zaleceń unikania zagrożeń dla wydzielenia 01-07-1-03-84-g. Natomiast zgodnie z mapą cięć w wydzielaniach: 01-07-1-03-82-l, 01-07-1-03-84-c, 01-07-1-03-84-h, 01-07-1-03-85-h i 01-07-1-03-64-p planowana jest rębnia IIIA, w wydzielaniach: 01-07-1-03-63-c, 01-07-1-03-63-i, 01-07-1-03-65-b, 01-07-1-03-65-l, 01-07-1-03-65-m, 01-07-1-03-83-b, 01-07-1-03-83-c – rębnia IIIB, zaś w wydzielaniach: 01-07-1-03-64-a, 01-07-1-03-64-c, 01-07-1-03-64-g, 01-07-1-03-83-i – rębnia IIIBU. Prace te planowe są w odległości od ok. 60 m do 500 m od miejsca schwytania ciężarnych samic mopka w 2015 roku i 2021 roku (wskazanych w ww. ekspertyzach chiropterologicznych) oraz miejsc zamontowania skrzynek dla nietoperzy (wydzielenia 01-07-1-03-84-g i 01-07-1-03-65-h). Cały ten obszar ww. wydzieleń (63c, 63i, 64a, 64c, 64g, 64p, 65b, 65l, 65m, 82l, 83b, 83c, 83i, 84c, 84h, 85h) należałoby wyłączyć z wycinki starych drzew oraz pozostawić biogrupy na granicy tych wydzieleń z wydzielaniami: 01-07-1-03-83-h, 01-07-1-03-84-f, 01-07-1-03-84-i, 01-07-1-03-84-g, 01-07-1-03-65-h, 01-07-1-03-65-j, 01-07-1-03-64-i, 01-07-1-03-64-j, 01-07-1-03-64-m. Za zasadne należy również rozważyć zmiany rębni gniazdowej na rębnię stopniową. Ponadto z uwagi na stwierdzone kolonie rozrodcze innych gatunków nietoperzy w wydzielaniach: 01-07-1-03-82-a i 01-07-1-03-82-c również należałoby pozostawić biogrupy w otoczeniu lokalizacji tych miejsc rozrodu (tj. w wydzielaniu 82l).
- f) Ponadto należy powiększyć obszar zaleceń wskazanych na stronie 282 POP dla wydzieleń 01-07-1-07-267-a-00, 01-07-1-03-84-g-00, 01-07-1-06-177-g-00 i dążyć do pozostawiania jak największej liczby starych i martwych drzew na tych obszarach oraz niezmieniania struktury wiekowej drzewostanów.

Przedstawiam rekomendowane zalecenia dotyczące prowadzenia gospodarki leśnej spełniającej podstawowe wymagania dla mopka zachodniego wskazane w publikacji dotyczącej ochrony tego gatunku (Iwona Gottfried I., Grzegorz Błachowski G., Fuszara E., Tomasz Gottfried T., Olszewski A., Błażej Wojtowicz B., Węgiel A. Mopek zachodni *Barbastella barbastellus*. Biologia i ochrona gatunku. Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, 2023):

- a) W ramach cięć pielęgnacyjnych w starszych drzewostanach rekomendowane jest prowadzenie trzebieży pozytywnych. Przy wyznaczaniu drzew do usunięcia niektóre z nich można pozostawić jako tak zwane drzewa ekologiczne, w których z czasem będą tworzyły się schronienia dla nietoperzy. W szczególności powinny to być drzewa martwe i zamierające. W przypadku niewystarczającej liczby takich drzew mogą to być także drzewa żywe. W celu przyspieszenia procesu ich zamierania i powstawania schronień dla nietoperzy można rozważyć

ich obrączkowanie (wycięcie w korze i łyku paska wokół pnia) lub odcięcie całej korony drzewa przy użyciu harwestera.

- b) W ramach cięć rębnych warto pozostawić nieużytkowane fragmenty drzewostanu, w których z czasem pojawią się drzewa martwe, zapewniające kryjówki nietoperzom.
- c) Należy zadbać o odpowiednie kształtowanie otoczenia drzew, w których znajdują się schronienia mopek. W miarę potrzeby można w takich miejscach zmniejszyć zagęszczenie drzew, zwiększając dostęp słońca, co korzystnie wpływa na temperaturę wewnątrz schronień. Zbyt odsłonięte otoczenie zwiększa zagrożenie ze strony drapieżników, dlatego pozostawienie na zrębie zupełnym pojedynczych drzew z kryjówkami mopek będzie nieskuteczne.
- d) W zakresie żerowisk, żerowiska mopek nie muszą znajdować się w tych samych drzewostanach co ich schronienia, ale potrzeba dłuższych przelotów między tymi miejscami zwiększa wydatki energetyczne nietoperzy na żerowanie. Może to być szczególnie trudne dla samic w okresie laktacji, które starają się żerować jak najbliżej miejsc rozrodu. Dlatego dobrym rozwiązaniem może być stosowanie trzebieży pozytywnych (wyznaczanie drzew docelowych i usuwanie przede wszystkim drzew, które z nimi konkurują, niezależnie od ich jakości). Trzebieże pozytywne pozwalają na pozostawianie w drzewostanie drzew uszkodzonych, martwych i zamierających, jeśli nie przeszkadzają we wzroście wyznaczonym drzewom docelowym. Dla drzew o nadmiernie rozbudowanej koronie (tzw. rozpieracze) można stosować zabieg obrączkowania, który powoduje ich powolne zamieranie. Działania przyczyniające się do zwiększenia w drzewostanie udziału stojących drzew martwych i zamierających przyspieszają powstawanie naturalnych schronień dla nietoperzy. Powstające przerzedzenia i niewielkie luki, na przykład w wyniku działania wiatru lub żeru owadów sprawiają, że staje się on dogodniejszym miejscem żerowania dla nietoperzy. W celu poprawy jakości żerowisk dla mopek w monokulturach o wyrównanej powierzchni koron drzew można rozważyć sztuczne wykonanie przerzedzeń i niewielkich luk.
- e) Drzewostany użytkowane rębiami złożonymi, rosnące na żyzniejszych siedliskach, charakteryzują się bardziej zróżnicowaną przestrzenną warstwą koron. Jeżeli siedlisko i skład gatunkowy drzewostanu na to pozwalają, stosowane w takich drzewostanach rębnie częściowe lub stopniowe z długim okresem odnowienia są dla mopek zdecydowanie korzystniejsze. Także podnoszenie wieku rębności wpływa na większe zróżnicowanie struktury koron oraz tworzenie naturalnych kryjówek dla nietoperzy. Bardzo korzystnym rozwiązaniem dla tych ssaków jest pozostawienie w drzewostanie grup drzew bez użytkowania (najlepiej do ich naturalnego rozpadu). Takie rozwiązanie zarówno polepsza jakość żerowiska nietoperzy, jak i służy powstawaniu nowych schronień dla tych zwierząt.
- f) W celu ograniczenia ryzyka przypadkowego zniszczenia kolonii rozrodzkiej, w miejscach, gdzie potwierdzony jest rozród mopek, należy ograniczyć wycinkę drzew w okresie porodów i wychowywania młodych, w szczególności dotyczy to starych i martwych drzew z odstającą korą lub dziuplami. W okresie czerwiec–lipiec, a jeśli to możliwe również w sierpniu ograniczyć prace leśne związane z pozyskiwaniem drewna.

Biorąc powyższe pod uwagę należy uznać, że zapisy wskazane w POP są niewystarczające do utrzymania właściwego stanu ochrony tego gatunku na terenie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ostoja Borecka a działania związane z ograniczeniem negatywnego wpływu prac związanych z prowadzeniem gospodarki

leśnej na ten gatunek należy rozszerzyć na cały obszar Nadleśnictwa Czerwony Dwór.

7. Wnoszę o poprawę omyłki pisarskiej na str. 39 POP gdzie mowa jest o Nadleśnictwie Pomorze oraz o uzupełnienie informacji zawartych na str. 45 POP, dotyczących kwestii związanej z podaniem łącznej powierzchni wydzieleń stref ptaków drapieżnych. Obecnie powyższe zdanie (niedokończone) brzmi następująco: „Łącznie strefy ptaków zajmują wydzielania o powierzchni blisko POP Nadl. Czerwony Dwór 2024-2033 ha”.

Ponadto należy poprawić nazwę gatunkową w pozycji 17 na str. 44. Obecnie jest tam wskazany nocek Nettera *Myotis netteri* a powinno być nocek Natterera *Myotis nattereri*.

Ponadto na str. 51 POP zaznaczono, że PUL jest zgodny z ustanowionym Planem Zadań Ochronnych dla obszaru Natura 2000 Lasy Skaliskie. Oznacza to, że gospodarka leśna zostanie dostosowana to wymogów zawartych w działaniach ochronnych przewidzianych dla ww. obszaru.

Po dokonaniu szczegółowej analizy przedłożonego projektu Planu Urządzania Lasu dla Nadleśnictwa Czerwony Dwór na lata 2024-2033 wraz z prognozą oddziaływania na środowisko zdaniem tut. organu część zaplanowanych prac gospodarczych w obrębie siedlisk gatunków chronionych wskazanych w pkt 1, 4 i 6 niniejszej opinii może doprowadzić do negatywnego oddziaływania gospodarki leśnej na ich populacje. W związku z powyższym konieczne jest powtórne przeanalizowanie zaplanowanych prac gospodarczych na stwierdzone siedliska i gatunki chronione z uwzględnieniem uwag zawartych w niniejszej opinii.

Należy również wziąć pod uwagę specyficzne wymagania w zakresie uważnego planowania gospodarki leśnej na terenach wskazanych jako projektowane rezerваты przyrody. Na terenie Nadleśnictwa Czerwony Dwór zasadnym jest objęcie ochroną rezerwatową terenów pod roboczymi nazwami: Bagno Minta i Rysie Bagno, a także powiększenie rezerwatu Borki (zgodnie z propozycjami złożonymi przez stronę społeczną, których zasadność wstępnie potwierdzono na spotkaniach z przedstawicielami LP). Tereny te powinny być już na tym etapie wyłączone z prowadzenia wszelkich prac gospodarczych.

Niniejsza opinia opiera się na informacjach zawartych w przedstawionym PUL i jest aktualna na dzień jej wydania. W okresie obowiązywania PUL mogą ulec zmianie uwarunkowania przyrodnicze tego obszaru, jak również przepisy dotyczące ochrony przyrody. Z tego względu każdorazowo należy przestrzegać aktualnie obowiązujących przepisów prawa w tym zakresie i wykorzystywać aktualną wiedzę by dostosować sposób i metody wykonania zapisów PUL.

Na podstawie art. 55 ust. 4 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* zwracam się z prośbą o przekazanie PUL dla Nadleśnictwa Czerwony Dwór na lata 2024-2033 po zatwierdzeniu wraz z podsumowaniem.

REGIONALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA

w Olsztynie
Agata Moździerz
/podpis elektroniczny/

Do wiadomości:

1. Nadleśnictwo Czerwony Dwór